

GAÁL SÁNDOR

Perorvoslat kis perértékű ügyekben

I.

Régi törekvésünk a polgári peres eljárás gyorsabbá, egyszerűbbé tétele. A jogalkotó időről időre kísérletet tesz a Pp. kisebb-nagyobb módosításával ennek a célkitűzésnek a megvalósítására – váltakozó sikerrel.

A továbbiakban egy ilyen kísérletről szólnunk, közel két év gyakorlati tapasztalatai alapján megkíséreljük bemutatni a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárás lényegét az úgynevezett kis perértékű ügyekben.

Az 1997. évi LXXII. tv. (a továbbiakban: Ppn.) 19. §-a iktatta be a Pp. 256/B–256/E. §-ait, amelyek a kis perértékű ügyekre vonatkozó speciális fellebbezési eljárási szabályokat tartalmazzák. Ugyancsak a Ppn. vezetett be speciális szabályokat a kis perértékű ügyben hozott ítélet elleni felülvizsgálati kérelem elbírálására nézve is [Ppn. 23. §-ával beiktatott Pp. 271. § (3)–(5) bekezdés].

A szóban forgó rendelkezések indokait a Ppn. miniszteri indokolása részletesen kifejti.

A miniszteri indokolás mindenekelőtt rámutat arra, hogy a kis jelentőségű (csekély perértékű) ügyekben hozott ítélet elleni fellebbezési jog, mint alkotmányos alapjog, nem zárható ki. Ugyanakkor célszerű egyszerűbb eljárási rendet bevezetni ezekben az ügyekben, amelynek lényege az, hogy másodfokon a per nem érdemben folytatódik, hanem az első fokú bíróság határozata kerül revízió alá. A fellebbezésnek lényeges eljárási jogszabálysértésre, vagy téves anyagi jogalkalmazásra hivatkozással van csupán helye. Lényegesnek az az eljárási szabálysértés minősül, amelynek az ügy érdemi elbírálására kihatása volt. A téves anyagi jogszabály alkalmazása az anyagi jogi norma tartalmával ellentétes, helytelen jogalkalmazást, azaz jogszabálysértő határozatot jelent.

Az ilyen ügyekben a fellebbezést a másodfokú bíróság tárgyaláson kívül bírálja el, de a felek bármelyikének kérelmére tárgyalást tart.

Az egyszerűsített eljárás nem indokolt abban az esetben, ha az elsőfokú bíróság jogszabálysértése miatt került a fél olyan helyzetbe, hogy releváns tényeket, bizonyítékokat nem tudott előadni, vagy beszámítási kifogás előterjesztésére nyílik lehetőség az elsőfokú eljárás befejezését követően. Az eljárás egyszerűsítése tehát nem sértheti a felek méltányos érdekeit, jogos igényei érvényesítését.

A Ppn. nem zárja ki, hanem külön engedélyhez köti a felülvizsgálati eljárást a kis perértékű ügyekben. A Legfelsőbb Bíróság akkor köteles az engedélyt megadni, ha a felülvizsgálni kért döntés olyan jogkérdést érint, amelyben a Legfelsőbb Bíróság korábban még nem foglalt állást, vagy pedig a döntés eltér a Legfelsőbb Bíróság korábbi gyakorlatától. A kis perértékű ügyekben tehát a felülvizsgálati eljárás elsődlegesen nem

a fél sérelmének az orvoslását, hanem az ítélkezés elvi irányítását, az egységes jogértelmezést van hivatva biztosítani.

A bíróságok nem fogadták kedvezően a kis perértékű ügyekben bevezetett új perorvoslati szabályokat. Ennek egyik oka a meglehetősen bonyolult, sok értelmezést kívánó szabályozásban keresendő. Így pl. sokáig nem jutottak nyugvópontra a viták a kis perértékű ügy fogalmát illetően. A másik indok viszont merőben praktikus: hamar nyilvánvalóvá vált, hogy a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálása – ami végső soron az egyszerűsítés és gyorsítás legfontosabb tartalmi eleme – sokkal egyszerűbben elérhető a Ppn. 18. §-ával beiktatott Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontjának alkalmazásával.

Ma a tapasztalat szerint¹ a fellebbezések kerekén 50 %-át bírálják el tárgyaláson kívül a másodfokú bíróságok. Ezen belül mintegy 30 % a végzések elleni fellebbezés, amelyet az új szabályoktól függetlenül tárgyaláson kívül kell elbírálni [Pp. 257. § (1) bekezdés]. A fennmaradó, nagyjából 20 % a tárgyaláson kívül elbírált ítélet elleni fellebbezés. Ennek a felénél valamivel nagyobb hányad a kis perértékű ügyben hozott ítélet elleni fellebbezés.

Eseti hibák – amelyek figyelmetlenségből, vagy téves jogértelmezésből fakadnak –, mind az elsőfokú, mind a másodfokú eljárásban előfordulnak: a valójában kis perértékű ügyet nem ilyennek minősíti a bíróság, illetőleg – ennél ritkábban – a kis perértékű ügyre vonatkozó szabályokat alkalmazzák az ilyenek nem minősülő ügyben.

Ismeretes, hogy a Pp-nek az ítélőtáblához szorosan kapcsolódó rendelkezéseit az 1998. évi LXXI. tv. hatályon kívül helyezte, ennek folytán olyan helyzet alakult ki, hogy a Ppn. egyes rendelkezései – így a kis perértékű ügyekre vonatkozó szabályok is – 1998. január 1. napján hatályba léptek, a Ppn. más rendelkezései viszont csak 1999. január 1. napján léptek hatályba, és elkészült egy olyan, lényegében novelláris jellegű újabb törvényjavaslat, amely az ítélőtábla felállításával kapcsolatos szabályok mellett egyéb, a polgári peres eljárások gyorsítását és egyszerűsítését célzó elgondolásokat tartalmaz. Ebben az utóbbi törvényjavaslatban a kis perértékű ügyekre vonatkozó fellebbezési, illetve felülvizsgálati eljárási szabályok kisebb mértékű módosítását is tervezi a jogalkotó.

II.

1. A kis perértékű ügy fogalma

a) A jogalkotó elképzelése szerint a kis perértékű ügy „kis jelentőségű (csekély perértékű)” ügy. Ez a megközelítés több tekintetben is különbözik a nyugat-európai jogrendszerekben elterjedt „bagatell ügy” fogalmától, bár az ötlet nyilván onnan származik:

- a bagatell ügyben rendszerint nem rendes bíróság, hanem laikus bírósági tag jár el;
- a bagatell ügy nem feltétlenül vagyoni jogi természetű;
- a bagatell jellegnek már az ügy megindulásakor fenn kell állnia.

Ezzel szemben a kis perértékű ügyben

- a helyi bíróság jár el az általános szabályok szerint, csak a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárásban vannak speciális szabályok;

¹ A Csongrád Megyei Bíróság 1999. év első 10 hónapjának adatai.

- a kis perértékű ügy csak vagyoni természetű lehet;
- a kis perértékű ügyben a pertárgy érték-megállapítására vonatkozó általános szabályok sajátosan érvényesülnek. Többek között ilyen sajátosság, hogy nem a keresetlevél benyújtásának, hanem a tárgyalás berekesztésének az időpontja az irányadó a perérték (vagy ítéleti érték) megállapítása szempontjából, ezért a keresetlevél benyújtásakor „nagy perértékűnek” minősülő ügyből is lehet kis perértékű ügy.

b) A Pp. 256/B. §-a értelmében a kis perértékű ügy a helyi bíróság hatáskörébe tartozó vagyoni jogi per, amelyben az elsőfokú bíróság által megítélt és elutasított követelés értéke – a perköltséget és a járulékot is ideszámítva – a 200.000 Ft-ot nem haladja meg.

Az idézett fogalom-meghatározás a bírói gyakorlatban mintegy fél évig tartó intenzív vita tárgya volt, majd 1998. június 22-én a polgári és gazdasági kollégiumvezetők konzultatív tanácskozásán,² a többség által elfogadott ajánlás született.

Röviden kitérünk a kis perértékű ügy fogalmával kapcsolatos fontosabb – esetenként a mai napig vitás kérdésekre.

ba) A vagyoni jogi per fogalmát a pertárgy érték-meghatározása kapcsán tárgyalja a tudomány és a gyakorlat is. A kis perértékű per fogalmi meghatározásakor használt „vagyoni jogi per” azonban a megyei bírósági kollégiumok többségének véleménye szerint ennél valamivel szűkebb. Általános értelemben ugyanis vagyoni jogi per az, amelynek anyagi vonatkozása van. Ezzel szemben a kis perértékűség szempontjából vagyoni jogi per az, amelynek a tárgya pénzkövetelés vagy pénzben kifejezhető követelés.³

A pénzkövetelésre irányuló per tárgya lehet járadék jellegű szolgáltatás is.

A pénzben kifejezhető követelés pedig irányulhat dologszolgáltatásra, a hibás szolgáltatás kijavítására, a közös tulajdon megszüntetésére stb.

bb) A bírói gyakorlatban – elsősorban a Legfelsőbb Bíróság kezdeményezésére – megjelent egy olyan törekvés is, amely szerint a peres fél egzisztenciális helyzetét, alapvető szociális jogait érintő perek – az érvényesített követelés összegétől függetlenül – eleve kerüljenek ki a kis perértékű ügy fogalmi köréből.⁴ Ilyen perek tekintik ezen álláspont hívei a tartási pereket, a lakbérhátralék vagy lakáshasználati díj iránti pereket stb. Ez az álláspont egyelőre ugyan nem került még általánosan elfogadásra, de – amint erről később még szó lesz – a Ppn. módosításával kapcsolatos törvényjavaslatban részben helyt kapott annak ellenére, hogy szerintem semmilyen szakmai érveléssel alátámasztani nem lehet. (Éppen ezekben a perekben tipikus a 200.000 Ft alatti ítéleti érték)

c) A kis perértékű ügy fogalmának meghatározásához tartozó további fontos szempont, hogy csak marasztalási perben képzelhető el, azaz a keresetnek és az esetleges viszontkeresetnek is a marasztalásra kell irányulnia. Az idézett törvényhely szerint ugyanis a kis perértékű perben meghozott ítéletben a marasztalás és az elutasítás – a perköltséggel és a járulékkal együttesen számított – összege nem haladhatja meg a 200.000 Ft-ot.

d) Mivel az ítélethozatal kereteit a Pp. 4. §-a, illetve 145. § (2) bekezdése értelmében a feleknek a tárgyalás berekesztése előtt tett nyilatkozatai határozzák meg, a bíróság már az ítélethozatal előtt felismerheti, hogy kis perértékű ügyben kell eljárnia. Ebből a

² A konzultatív tanácskozáson elfogadott ajánlás. Megjelent a Bírósági Határozatok 1998. évi 8. számának Fórum rovatában.

³ A Csongrád Megyei Bíróság Polgári és Közigazgatási Kollégiumának 1998. február 18-án elfogadott kollégiumi véleménye (1998. El. II. C. 2/1/5. szám)

⁴ A Legfelsőbb Bíróság előterjesztése az 1998. június 22-i konzultatív tanácskozásra

szempontból természetesen nem csak a kereseti- vagy viszontkereseti kérelem, beszámítási kifogás vagy ellenkérelem, továbbá a marasztaláshoz kapcsolódó kamat az irányadó, hanem a bíróság által megállapítani szándékozott perköltség és a feljegyzett illeték összeg is. Így szükségképpen kis perértékű az az ügy,

- amelyben a pertárgy értéke (Pp. 24. §-a) a járulék és a perköltség hozzáadásával a 200.000 Ft-ot nem haladja meg, és a kereset felemelésére vagy viszontkereset előterjesztésére az eljárás folyamán nem kerül sor;
- amelyben a pertárgy értéke eredetileg magasabb volt ugyan 200.000 Ft-nál, de a tárgyalás berekesztésekor fenntartott kereseti kérelem értéke a perköltség és a járulék hozzáadásával nem haladja meg a 200.000 Ft-ot;
- amelyben viszontkereset is előterjesztésre került, de a tárgyalás berekesztésekor fenntartott kereseti kérelem és a viszontkereseti kérelem *együttes értéke* a perköltséggel és a járulékokkal együtt nem haladja meg a 200.000 Ft-ot.

Itt jegyezzük meg, hogy a beszámítási kifogás megítélése sokáig vitás volt. A Csongrád Megyei Bíróság Polgári és Közigazgatási Kollégiuma kezdetől fogva következetesen azon az állásponton volt, hogy a beszámítási kifogás az ügy kis perértékűvé minősítése szempontjából az ellenkérelemmel, és nem a viszontkeresettel esik egy tekintet alá, azaz a beszámítással érvényesített követelést nem lehet hozzáadni (összeadni) a kereseti követeléshez. Ma már ezt az álláspontot egységesen követi a bírói gyakorlat.

e) Az értékhatár számításánál a járadék jellegű szolgáltatásra irányuló perekben a Pp. 24. § (2) bekezdés a) és c) pontja nem alkalmazható minden további nélkül. Ha ugyanis a lejárt követelés összege – a perköltséggel és a járulékkal együtt meghaladja a 200.000 Ft-ot, az ügy akkor sem minősíthető kis perértékűnek, ha az egy évi járadék alapján annak minősülne. Akkor sem tekinthető továbbá kis perértékűnek az ügy, ha a jövőben esedékes járadék egy évi összege – a perköltséggel és járulékkal megnövelve – meghaladja a 200.000 Ft-ot. Összegezve: a járadékkövetelés iránti perekben a perérték (ítéleti érték) szempontjából a hátralékos, de legfeljebb az egy évi szolgáltatást kell figyelembe venni.⁵

f) A törvény szerint az értékhatár számításánál figyelembe kell venni a járulékokat – ez gyakorlatilag a marasztalási tőke kamatát jelenti – és a perköltséget is.

A bíróságok kezdetől fogva helytelenítették ezt a rendelkezést. A perköltség ugyanis nem tartozik a per főtárgyához, nem befolyásolja tehát az ügy súlyát, jelentőségét. Az ítélethozatalig lejárt kamat kiszámítása (tőkésítése) pedig többletmunkával jár, határesetben tévedés forrása lehet, ami azután a fellebbezési jogra vonatkozó téves tájékoztatást is eredményezheti. Emellett többen vitatják jelenleg is az államot megillető feljegyzett illeték perköltségként való figyelembe vételének indokoltságát.

Ezekkel a felvetésekkel egyet lehet érteni, ezért a Ppn-t módosító törvényjavaslat a kis perértékű per fogalmának meghatározásakor – egyebek mellett – már nem tartalmazza ezeket a rendelkezéseket.

2. A fellebbezés tartalma kis perértékű ügyekben

a) A Pp. 256/C. §-a (1) bekezdésének értelmében kis perértékű ügyben fellebbezésnek az elsőfokú eljárás szabályainak lényeges megsértésére, vagy az ügy érdemi elbírá-

⁵ A 2. lj-ben említett ajánlás 5. pontja.

lásának alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására hivatkozással van helye. A (2) bekezdés szerint az (1) bekezdés alkalmazásában lényeges eljárási szabálysértésnek az olyan jogszabálysértés minősül, amelynek az ügy érdemi elbírálására kihatása volt.

A törvényhely miniszteri indokolása szerint a jogalkotó nem kívánta korlátozni a kis perértékű ügyekben a fellebbezési jogot, hanem csak egyszerűsítette a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárást. Ez a megállapítás véleményem szerint csak részben igaz. A Pp. 233. § (1) bekezdése értelmében ugyanis az elsőfokú bíróság határozatának bármely rendelkezése és az indokolásának bármely része ellen fellebbezésnek van helye, ha azt a törvény ki nem zárja. Ezzel szemben a Pp. 256/C. § (1) bekezdése értelmében csak az elsőfokú eljárás szabályainak lényeges megsértésére, vagy az ügy érdemi elbírálásának alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására hivatkozással lehet fellebbezni.

Annyiban tehát mindenképpen korlátozott a fellebbezési jog, hogy az *ítélet érdemi rendelkezései nem bármilyen alapon, hanem csak a törvény által meghatározott esetekre való hivatkozással támadhatók*, és a fellebbezés csak akkor lesz sikeres, ha a hivatkozási alapul megjelölt súlyos hibák megállapíthatók.

Annyiban viszont valóban nincs korlátozás, hogy *minden megszorítás nélkül fellebbezéssel támadhatók az ítéletnek nem az érdemi döntést tartalmazó rendelkezései* (a perköltségre, az előzetes végrehajthatóságra vonatkozó rendelkezések, vagy az ítélet indokolása stb.). Ez véleményem szerint világosan kiderül a Pp. 256/C. § (2) bekezdésében foglaltakból. A fellebbezési jog hatályos szabályozása tehát nem azt jelenti, hogy a kis perértékű ügyben meghozott ítélet ellen csak lényeges, az ügy érdemi elbírálására kiható eljárási szabálysértés, vagy a döntés alapjául szolgáló anyagi jogszabály téves alkalmazása miatt lehet sikerrel fellebbezni, és nem lehet támadni a nem lényeges, az ügy érdemét közvetlenül nem befolyásoló eljárási vagy anyagi jogszabálysértést.

Ennek a kettősségnek meg kell, hogy feleljen a fellebbezési jogra vonatkozó – az ítélet rendelkező részében elhelyezett – tájékoztatás. Sajnos a bírói gyakorlat e kérdés fontosságát nem ismerte fel és a már többször hivatkozott konzultatív tanácskozáson⁶ egy sommás, végső soron a felek számára kellő eligazítást nem adó szövegezést fogadott el. Ezzel szemben a Csongrád Megyei Bíróság Polgári és Közigazgatási Kollégiuma a – véleményem szerint is – helyes tájékoztatás szövegét a következőképpen határozta meg:

„Az ítélet ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezésnek van helye, amelyet ... példányban, ennél a bíróságnál kell írásban előterjeszteni a ... bírósághoz címezve.

Az ítéletnek az ügy érdemében hozott rendelkezése ellen fellebbezni csak az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértésére, vagy a döntés alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására hivatkozással lehet. Ilyen hivatkozás hiányában a másodfokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja.

Az ítéletnek akár az ügy érdemi részére, akár egyéb rendelkezésére vonatkozó fellebbezést a másodfokú bíróság tárgyaláson kívül bírálja el, a felek bármelyikének ké-

⁶ A 2. lj.-ben említett ajánlás a fellebbezési jogra vonatkozó tájékoztató szövegét a következőképpen határozza meg:

„Az ítélet ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezésnek van helye, melyet ... példányban ennél a bíróságnál kell írásban előterjeszteni a ... bírósághoz címezve.

Fellebbezni csak az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértésére, vagy az ügy érdemi elbírálásának alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására hivatkozással lehet. Ilyen hivatkozás hiányában a fellebbezést a másodfokú tanács elnöke hivatalból elutasítja.

A másodfokú bíróság az ügy érdemében tárgyaláson kívül határoz, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart. Tárgyalás tartását a fellebbező fél a fellebbezésében kérheti.”

relmére azonban tárgyalást tart. Tárgyalás tartását a fellebbező fél már a fellebbezésben kérheti.”

Közel két év ítélkezési tapasztalatai alapján megállapítható, hogy sokszor még a jogi képviselők számára is gondot okoz a Pp. 256/C. § (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazása, nevezetesen annak eldöntése, hogy milyen lényeges eljárási vagy anyagi jogszabálysértésre hivatkozzanak, amely az érdemi döntésre is kihatott. Ezért a fellebbezésben lényegesnek állított szabálytalanságok rendszerint nem lényegesek, az ügy érdemére nem hatnak ki, vagy pedig alaptalanul történik a hivatkozás az elsőfokú eljárás említett hiányosságaira.

b) A kis perértékű ügyben hozott ítélet elleni fellebbezésben új tényt állítani, vagy új bizonyítékot bejelenteni nem lehet [Pp. 256/C. § (4) bekezdés].

A másodfokú eljárásban keresetváltogatásnak és beszámítási kifogás előterjesztésének csak akkor van helye, ha az erre okot adó körülmények (tények) az elsőfokú tárgyalás berekesztése után következtek be.

Ezek a tilalmak konkrétan is kifejezik azt, a jogintézmény lényegére utaló, korábban már hivatkozott megállapítást, hogy a kis perértékű ügyben a fellebbezési eljárás érdemben nem az elsőfokú eljárás folytatása, hanem annak revíziója (Ppn. 19–20. §-hoz fűzött miniszteri indokolás).

Az említett megszorítások azonban csak akkor érvényesülnek, ha az elsőfokú eljárás szabályos volt, vagy legalábbis nem történt olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely akadályozta a később fellebbező felet új tényállítások, új bizonyítékok előterjesztésében (pl. nem volt szabályszerűen megidézve az elsőfokú tárgyalásra a fellebbező fél). Ha ilyen súlyos szabálysértés történt, akkor a fellebbezési eljárásra a szóban forgó keretben az általános szabályok az irányadók: maradéktalanul alkalmazható a Pp. 235. § (1) bekezdése és a Pp. 247. §-a, valamint a beszámítás lehetősége is.

c) Ha a fellebbezés nem az ítélet érdemi részére vonatkozik, akkor annak elbírálása az általános szabályok szerint történik azzal a megszorítással, hogy a tárgyaláson kívüli eljárás ekkor is kötelező, tehát nem a tanács elnökének mérlegelésétől függ. [Pp. 256/A. § (1) bekezdés helyett a Pp. 256/D. § (2) bekezdése az irányadó].

3. A fellebbezés megvizsgálása

a) Kis perértékű ügyben a fellebbezés megvizsgálása tekintetében az általános és a különös szabályok egyaránt érvényesülnek. Ez közelebbről azt jelenti, hogy a fellebbezést meg kell vizsgálnia – az általános szabályok szerint – az elsőfokú bíróságnak, valamint az általános és a különös szabályok szerint a másodfokú tanács elnökének.

Az elsőfokú bíróság megvizsgálási kötelezettsége a Pp. 237. §-a szerint alakul – figyelemmel a Pp. 95. §-ára is. A másodfokú tanács elnöke viszont egyrészt a Pp. 240. §-a szerinti körben – azaz az elsőfokú bírósággal megegyező módon – vizsgálódik, másrészt csak a kis perértékű ügyekre vonatkozó különleges feladata és jogköre is van. Ez utóbbival kapcsolatban több jogértelmezési kérdés merül fel.

b) A Pp. 256/D. § (1) bekezdése értelmében a fellebbezési tanács elnöke hivatalból elutasítja a fellebbezést, ha az nem tartalmaz hivatkozást a lényeges eljárási szabálysértésre, vagy az elbírálás alapjául szolgáló téves jogalkalmazásra [Pp. 256/C. § (1) bekezdés]. A hivatkozott törvényhely ugyanakkor az elutasítást, mint szigorú intézkedést nem teszi lehetővé „ha a fellebbező megjelöli, hogy az elsőfokú eljárás mely mozzanatát

tartja jogszabálysértőnek, illetve azt, hogy az ítélet mely jogát, vagy jogos érdekét sérti.” [Pp. 256/D. § (1) bekezdés 2. mondata]

A gyakorlati tapasztalatok alapján felmerül a kérdés, hogy a nem egyértelmű esetekben van-e helye hiánypótlásnak, hiszen a kis perértékű ügyben is alkalmazni kell a Pp. 240. § (1) bekezdését.

A kezdeti bizonytalankodás után a bírói gyakorlat a szigorúbb álláspontot tette magáévá,⁷ vagyis a Pp. 256/C. § (1) bekezdésében megkívánt hivatkozás hiányában a fellebbezést a másodfokú tanács elnöke hivatalból elutasítja. Véleményem szerint ennek folytán nem érvényesül kellőképpen a Pp. 256/D. § (1) bekezdésének 2. mondatában megfogalmazott, az előzőekben idézett méltányossági lehetőség és a hiánypótlási felhívás is igen ritka. A magam részéről főleg ez utóbbit tartom helytelennek, hiszen garanciális eljárásjogi szabály, hogy a beadvány hiányosságát meg kell kísérelni kiküszöbölni, és csak ennek sikertelensége esetén szabad azt érdemi vizsgálat nélkül elutasítani.

A kis perértékű ügyben benyújtott fellebbezés megvizsgálása nem jelent érdemi vizsgálatot, azaz a fellebbezési tanács elnöke nem dönthet egyszemélyben arról, hogy a fellebbezésben hivatkozott eljárás szabálysértés valóban lényeges-e, illetve a téves jogalkalmazás lényegesen kihatott-e az ügy érdemi elbírálására.

c) A fellebbezés megvizsgálása körében kell állást foglalni a fellebbezési tanács elnökének azzal kapcsolatban is, hogy a fellebbezésben előadott új tényállítás, vagy új bizonyíték bejelentése megengedett-e, arra az elsőfokú bíróság eljárás szabálysértése, vagy téves jogalkalmazása miatt nem kerülhetett sor korábban, az elsőfokú eljárásban [Pp. 256/C. § (4) bekezdés]. Igenlő döntés esetén az általános szabályok szerint ki kell tűznie a fellebbezési tárgyalást, ahol ugyancsak az általános szabályok alkalmazásával sor kerülhet keresetváltoztatásra, vagy beszámítási kifogás előterjesztésére is.

A fellebbezési tanács elnökének további feladata annak megvizsgálása, hogy – az előző esettől függetlenül – megvannak-e a keresetváltoztatás és a beszámítási kifogás előterjesztésének a feltételei, ha a fellebbező fél él ezekkel a jogosultságokkal [Pp. 256/C. § (5) és (6) bekezdése]. Amennyiben ugyanis jogszerűek ezek az igények és bizonyítást is kell felvenni, az általános szabályok szerint ki kell tűznie a fellebbezési tárgyalást. Az egységes bírói gyakorlat is, amely szerint a kis perértékű ügyekre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a megengedett keresetfelemelés folytán az ügyérték (ítéleti érték) a 200.000 Ft-ot meghaladja.⁸

d) A másodfokú tanács elnöke a fellebbezés megvizsgálása kapcsán szükségképpen állást foglal abban a kérdésben, hogy kis perértékű ügyről van-e szó, vagy sem. Állásfoglalásának eredményeként azt is vizsgálja, hogy az elsőfokú bíróság helyesen minősítette-e az ügyet és helyes szövegű tájékoztatást adott-e a fellebbezési jogra vonatkozóan. A tapasztalat szerint az elsőfokú bíróságok tájékoztatása nem ritkán téves, mert vagy kis perértékűnek minősítik az olyan ügyet, amely nem az, vagy fordítva.

Míg az utóbbi tévedés nem sért garanciális jogokat, hiszen a fellebbezés előterjesztésére vonatkozóan az általános szabályoknak megfelel a tájékoztatást, az első változat esetén mindenképpen indokolt a korrekció. A bírói gyakorlat szerint ilyenkor a másodfokú tanács elnöke értesíti a feleket, hogy a bíróság az általános szabályok szerint jár el. Ennek megfelelően figyelmezteti a fellebbezőt, hogy fellebbezését a kis perértékű ügyekre vonatkozó korlátokon túlterjedően módosíthatja.⁹

⁷ A 2. alatti ajánlás 15/b. pontja

⁸ A 2. alatti ajánlás 14. pontja.

⁹ A 2. alatti vélemény 17. pontja

Álláspontom szerint – annak ellenére, hogy garanciális sérelem nem történik – az elsőfokú bíróság téves tájékoztatása miatt nem lehet kis perértékű ügyben az általános szabályokat alkalmazni a fellebbezési eljárásban. Az egész intézmény egyik lényeges eleme ugyanis a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálása, amely kötelező, szemben a Pp. 256/A. § (2) bekezdésében említett esetekkel, amelyeknél a másodfokú tanács elnöke mérlegelési jogkörében dönt arról, hogy a bíróság tárgyaláson, vagy tárgyaláson kívül jár el az ügyben.

Ezért helyesebbnek tartanám, ha a téves tájékoztatás miatt a Pp. 256/C. §-ában írt feltételeknek meg nem felelő fellebbezést a másodfokú tanács elnöke hiánypótlásra adná vissza, és egyidejűleg a szükséges tájékoztatás mellett felhívná a fellebbező felet, hogy 15 napon belül – elutasítás terhével – a fellebbezését a kis perértékű ügyekre vonatkozó szabályok szerint módosítsa.

4. A fellebbezés elbírálása

a) Ha a fellebbezés hiánytalan és hivatalból sem kell azt elutasítani, a másodfokú tanács elnöke intézkedik a tárgyaláson kívüli elbírálás, vagy a tárgyalás kitűzése iránt.

A tárgyaláson kívüli elbírálásról értesíti a feleket, mellékelve a fellebbezés egy példányát. Az értesítésben tájékoztatni kell a fellebbező fél ellenfelét arról, hogy a kézhezvételtől számított 8 napon belül fellebbezési ellenkérelmet és/vagy csatlakozó fellebbezést terjeszthet elő, továbbá, hogy ugyanennyi idő alatt tárgyalás tartását is kérheti. Kétségtelen, hogy a fellebbezési ellenkérelem előterjesztésére a törvény nem szab határidőt, azonban ezt a bíróság is megteheti és célszerű ha a csatlakozó fellebbezés előterjesztésére adott törvényi határidővel azonos tartamban határozza meg.

Ha a fellebbező fél ellenfele csatlakozó fellebbezéssel él, azt haladéktalanul kézbesíteni kell a fellebbező félnek és tájékoztatni kell őt arról, hogy a kézbesítéstől számított 8 napon belül tárgyalás tartását kérheti [Pp. 256/D. § (3) bekezdés].

A csatlakozó fellebbezésre nézve a törvény speciális szabályt nem tartalmaz, ezért a Pp. 256/B. § (1) bekezdése értelmében az általános szabályok az irányadók. Ide két megjegyzés kívánkozik:

- a kis perértékű ügyekre vonatkozó speciális fellebbezési eljárásban értelemszerűen nem érvényesülhet a Pp. 244. § (1) bekezdésének 2. mondatában írt rendelkezés. Viszont kis perértékű ügyben is előterjeszthető olyan fellebbezés, amely nem a per fő tárgyára vonatkozik, amikor a fellebbezési eljárásra már az általános szabályok lesznek irányadók, ideértve a Pp. 244. § (1) bekezdését is;
- a csatlakozó fellebbezés – ha nem történt megengedett keresetfelemelés – a kis perértékű ügyre megszabott értékhatárt nem haladhatja meg, legfeljebb a marasztalás és az elutasítás viszonyát érintheti. Az ítékezés kereteit ilyenkor is az elsőfokú tárgyalás berekesztése előtt tett nyilatkozatok szabják meg.

b) Kis perértékű ügyben a másodfokú tanács elnöke a következő esetekben tűz ki tárgyalást:

- a fellebbező fél már a fellebbezésében, vagy az ellenfél a csatlakozó fellebbezésében kéri a tárgyalás kitűzését [Pp. 256/D. § (3) bekezdés];

- a fellebbező fél ellenfele – csatlakozó fellebbezés előterjesztése nélkül – kéri a tárgyalás kitűzését, [Pp. 256/D. § (2) bekezdés];
- ha a Pp. 256/C. § (4)–(6) bekezdésében említett esetekben a tárgyalást szükségesnek tartja.

A törvény indokolásából és a Pp. 256/C. § (4) bekezdés első mondatából az következik, hogy a felek által kérhető tárgyalás nem mindenben azonos az általános szabályok szerinti fellebbezési tárgyalással. A különbségeket illetően rendezőelvként azt kell szem előtt tartani, hogy a kis perértékű ügyben másodfokon nem folytatódik az elsőfokú eljárás, bizonyításnak nincs helye, a tényállás legfeljebb egyező előadás alapján módosítható. A kis perértékű ügyekre vonatkozó speciális tárgyaláson lehetőség van a Pp. 247. § a–c) pontjaiban említett keresetváltoztatásra és beszámítási kifogás előterjesztésére is, de csak akkor, ha ennek kapcsán bizonyítást nem kell felvenni. Egyebekben azonban a fellebbezési eljárásra és a fellebbezési tárgyalás folytatására az általános szabályok alkalmazandók a kis perértékű ügyekben is.

Ha a másodfokú tanács elnöke a Pp. 256/C. § (4)–(6) bekezdésében említett esetekben úgy döntött, hogy tárgyalást tűz ki, erre a tárgyalásra az általános szabályok az irányadók, az előzően említett megszorítások nem érvényesülnek.

c) A fellebbezési eljárásban a következő határozatok hozhatók:

- a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja, vagy hatályon kívül helyezi [Pp. 256/E. § (1)–(2) bekezdés];
- ha a megváltoztatáshoz szükséges adatok rendelkezésre állnak megváltoztatja, ha nem hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja [Pp. 256/E. § (3) bekezdés].

d) A Pp. 251–252. § (1) bekezdésében foglaltak a kis perértékű ügyekben is alkalmazhatók. Amennyiben e jogszabályhelyek alkalmazásának feltételei fennállnak, a másodfokú tanács elnöke a Pp. 256/A. § (1) bekezdés a) pontja alapján jár el, azaz intézkedik a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálása iránt anélkül, hogy erről értesitené a peres feleket. Ennek látszólag ellentmond a Pp. 256/E. § (2) bekezdése, amely szerint lényeges eljárási szabálysértés megállapítása esetén a másodfokú bíróság a Pp. 252. §-ában meghatározottak szerint határoz. A törvény indokolásából viszont az a következtetés vonható le, hogy a Pp. 256/A. § (2) bekezdésének alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a másodfokú bíróság álláspontja szerint történt az ügy érdemére kiható lényeges eljárási szabálysértés, vagyis a másodfokú bíróság *mérlegelési* jogkörében a Pp. 252. § (2) bekezdését alkalmazza. Ezzel szemben a Pp. 251. §-ában, illetve a Pp. 252. § (1) bekezdésében említett eljárási szabálysértéseket a másodfokú bíróságnak minden ügyben, hivatalból kell észlelnie és nem mérlegelhet a jogkövetkezmények levonását illetően, továbbá a felek ilyenkor nem kérhetik tárgyalás tartását, ezért értesítésük is felesleges.

5. Felülvizsgálat kis perértékű ügyben

a) A felülvizsgálati eljárásban a kis perértékű ügy fogalma nem azonos minden tekintetben az eddig megismertettek. A Pp. 271. § (3) bekezdése értelmében ugyanis felülvizsgálati kérelem előterjesztésének csak akkor van helye, ha a kérelmező által vitatott határozatban, illetve a határozat vitatott részében megítélt, illetve elutasított követelés (illetve annak a Pp. 24. §-a alapján megállapított értéke) a 200.000 Ft-ot nem haladja

meg, és ha a felülvizsgálati kérelem előterjesztését a Legfelsőbb Bíróság engedélyezi. Az érték megállapításánál a megítélt perköltség összegét be kell számítani.

E szabály szerint tehát a felülvizgálni kért határozat azon részének összezszerúsége (értéke) irányadó, amelyet a kérelmező vitat. Az „*ítéleti érték*” helyébe tehát a „*felülvizsgálati érték*” kerül.

A „felülvizsgálati érték” az esetek egy részében megegyezik az „*ítéleti érték*”-kel és pedig akkor, amikor a felülvizsgálati kérelmet a II. fejezet 1. pontjában kifejtettekkel mindenben megegyező kis perértékű ügyben terjesztették elő. Ugyanakkor a Pp. 271. § (3) bekezdésének nyelvtani értelmezése nem hagy kétséget aziránt, hogy „kis perértékű felülvizsgálati kérelem” terjeszthető elő a fellebbezési eljárásban kis perértékűnek nem minősülő ügyben is, amennyiben a kérelmező 200.000 Ft-ot meg nem haladó mértékben vitatja a marasztaló vagy elutasító ítéleti rendelkezést.

A „kis perértékű felülvizsgálati ügy” még további két vonatkozásban is eltér a II/1. szerinti fogalmaktól:

- nem tartalmazza a *vagyonjogi* jelzöt és
- nem szól az értékszámításnál a *járulékokról*.

Álláspontom szerint mindkét esetben jogalkotói technikai hibáról (mulasztásról) van szó. Az első hibát a már többször említett konzultatív tanácskozás¹⁰ nagyvonalú jogértelmezéssel kiküszöbölte, amikor kimondta, hogy a „kis perértékű felülvizsgálati ügy” is vagyonjogi természetű. A másodikat – talán tudatosan – nem érintette a tanácskozáson elfogadott vélemény, megkönnyítve ezáltal a Legfelsőbb Bíróság számára a kis perértékűséghez szükséges értékszámítást.

b) Kis perértékű ügyben a felülvizsgálatot a törvény külön engedélyhez köti [Pp. 271. § (3) bekezdés]. A Ppn. miniszteri indokolása ezt a Legfelsőbb Bíróság tehermentesítésével magyarázza. Véleményem szerint az említett célkitűzést optimálisan azáltal lehetett volna megvalósítani, ha a törvény a kis perértékű ügyben kizárja a felülvizsgálat lehetőségét. Ez a megoldás kétségtelenül ellentmondani látszik a törvényességi óvás jogintézményét alkotmányellenessé nyilvánító 9/1992. (I.30.) AB. határozatban kifejtett annak a kívánalomnak, amely a kétfokú fellebbezési rendszer bevezetését szorgalmazza, ugyanakkor állítom, hogy nem alkotmányos követelmény egy jogállamban a kétfokú fellebbezési rendszer megléte.

A Ppn. által választott megoldás viszont éppen a hivatkozott 9/1992. (I. 30.) AB. határozatban kifejtettekre figyelemmel alkotmányossági szempontból aggályos, hiszen az engedélyezés diszkrecionális jogkör – miként az volt a törvényességi óvás emelése is – amely a felet alanyi jogon megillető jogorvoslati jogosultságot korlátozza. Bár a miniszteri indokolás ezzel ellentétes fejtegetéseket tartalmaz, álláspontom szerint az nem meggyőző, mert az engedélyezés akkor is diszkrecionális eljárás, ha a mérlegelés kereteit a törvény megszabja, legfeljebb az érvényesülési kör behatárolt.

c) A kis perértékű felülvizsgálat ügyben három típusú határozatot hozhat a Legfelsőbb Bíróság:

- hivatalból elutasítja a kérelmet [Pp. 273. § (2) bekezdése];
- engedélyezi, vagy megtagadja a felülvizsgálatot [Pp. 271. § (5) bekezdése];
- érdemben elbírálja a kérelmet [Pp. 274–275. §-ai].

¹⁰ A 2. alatti vélemény B/2. pontja

ca) A kérelem hivatalbóli elutasítására – az általános szabályok adta lehetőségeken kívül – akkor kerül sor, ha a kérelem (a sérelmezett ítéleti rendelkezés) meghaladja a felülvizsgálati értékhatárt, vagy nem vagyoni jogi perről van szó.

cb) A felülvizsgálati eljárást elsősorban akkor kell engedélyezni, ha a megtámadott határozat nem felel meg – jogkérdésben – a Legfelsőbb Bíróság által helyesnek tartott értelmezésnek, vagyis eltér a Legfelsőbb Bíróság joggyakorlatától. Másodlagosan pedig akkor, ha a Legfelsőbb Bíróság a döntést helytelennek (téves jogértelmezésen alapuló-nak) tartja, maga azonban korábban még nem foglalt állást az adott jogvitával kapcsolatos jogértelmezést illetően.

cc) Az érdemi döntésre vonatkozóan a felülvizsgálati eljárás általános szabályai az irányadók. Ebben a körben is előfordul azonban – véleményem szerint – egy jogalkotói hiba:

A Pp.274. § (1) bekezdése értelmében a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri, vagy a Legfelsőbb Bíróság *a tárgyaláson való elbírálást szükségesnek tartja*. Úgy gondolom, hogy ez a mérlegelés a Legfelsőbb Bíróságot sem illeti meg, hiszen a kis perértékű ügyben a perorvoslati eljárás lényeges eleme *a tárgyaláson kívüli elbírálás kötelező volta*, amelytől csak a felek kérelmére lehet eltérni.

III.

A kis perértékű ügyekre vonatkozó új jogalkotói elképzelések

1. A Pp. újabb novelláris jellegű módosítását tervező törvény a kis perértékű ügyekre vonatkozóan mind a fellebbezési, mind a felülvizsgálati eljárás szabályait módosítja.

A fellebbezési eljárásban a kis perértékű ügyekre irányadó egyszerűsített eljárás, illetve a fellebbezési jog korlátozása akkor alkalmazható, ha a fellebbezésben vitatott követelés értéke a 200.000 Ft-ot nem haladja meg. Ez lényegében megegyezik – az engedélyezés kivételével – a felülvizsgálati eljárásban irányadó, jelenleg hatályos rendelkezéssel. Továbbá észszerű javaslat az, hogy az értékszámítással kapcsolatban figyelmen kívül kell hagyni a járulékot és a perköltséget.

Azzal a megszorítással viszont nem tudok egyetérteni, hogy nem minősül kis perértékű ügynek a törvényjavaslat szerint a tartás, illetve egyéb járadék iránti per.

2. A felülvizsgálati eljárásra vonatkozó szabályok is kedvező irányban változnak. Megszűnik az engedélyezési eljárás, helyett a jogalkotó objektív kizáró okot vezet be: azokban az ügyekben, amelyekben a felülvizsgálni kért követelés értéke nem éri el az 500.000 Ft-ot, nem nyújtható be felülvizsgálati kérelem. Ennek a gondolatnak a továbbfejlesztése lehetett volna – különös figyelemmel az Alkotmány 1997. évi módosítására – a 200.000 Ft vitatott érték alatt a fellebbezés kizárása, ez azonban sajnos nem történt meg.

SÁNDOR GAÁL

LEGAL REMEDY OF LOW AMOUNT IN JURISDICTIONAL CASES

(Summary)

The restriction of right of appeal and reconsideration and their more simple form were introduced in low amount in jurisdictional cases according to Act LXXII. 1997. of Civil Code.

The essence of restriction in an appellate procedure is that the judgement on the merits may only be impugned according to their value limit because of irregular proceedings or misjudgement, while simplification is manifested in making a procedure compulsory on external law suits.

Restriction of enjoyment a right is meant in review judgement that decision is made on discretionary basis by the Supreme Court. Restrictions of review appeal to a wider sclae of cases than appealing regulations.

Rule of law itself is interpreted in a lot of ways. The new legal institution was not received with pleasure. Only law of property can be a low amount in jurisdictional case. It cannot be referred to a new fact, or new evidence in an appellate procedure. Recoupment objection and modification of action is able to based on facts witch raised after the end of proceedings of first instance.

The advantage of current legal institution is not commensurate with its legal difficulties according to present experiences. The possibility of a judgement in an external procedure cannot be unobserved in a main issue of a law suit either - it is ensured properly by Article f/256/A § (2) of Civil Code. The acceleration and simplification discussed here can be realised with the entire omission of the legal institution.

Review should have been excluded in low amount in jurisdictional cases as it was perceived by legislators in proposed bills to the Parliament.